

**“อัตชีวประวัติครูเปลี่ยน : กระบวนการศึกษาเรื่องเล่าจากอัตชีวประวัติในการถ่ายทอดวิถีและ
จิตวิญญาณแห่งความเป็นครูผู้ให้และผู้เปลี่ยนแปลงชีวิตลูกศิษย์”**

**The Autobiography of Kru Plian : The Study Process of the Autobiographical
Narrative to Convey the Way and Spirit of Being a Teacher who Gives and
Changes the Life of Students**

สุวีรา สุดาเดช | Suveera Sudadate

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
M.Ed.Student in Research and Evaluation Major, Graduate School, Ubon Ratchathani Rajabhat University

Corresponding Author E-mail: Krusuveera0644@gmail.com

(Received: 7 August 2021, Revised: 20 August 2021, Accepted: 22 August 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงเรื่องเล่าจากอัตชีวประวัติของ ครูเปลี่ยน อุปรวิวงศ์ ผู้เป็นครูด้วยจิตและวิญญาณ โดยการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ดำเนินการด้วยวิธีการศึกษาอัตชีวประวัติและเรื่องเล่า เก็บข้อมูลด้วยการศึกษาเอกสารประวัติของครูเปลี่ยน อุปรวิวงศ์ บทความในหนังสือที่ระลึก สัมภาษณ์เชิงลึก บุตรสาว ลูกศิษย์ บุคคลที่เคยทำงานร่วมกับครูเปลี่ยน จำนวน 5 คน ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการเปรียบเทียบข้อมูลจากการสังเกตกับการสัมภาษณ์เปรียบเทียบสิ่งที่พูดในที่สาธารณะกับขณะพูดส่วนตัว ตรวจสอบความแน่นอนของคำพูดในเรื่องเดียวกันแต่คนละเวลาเปรียบเทียบมุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการวิจัยพบว่า ครูเปลี่ยน อุปรวิวงศ์ เป็นครูที่เต็มไปด้วยจิตและวิญญาณในการถ่ายทอดความรู้ให้กับลูกศิษย์ พัฒนาเทคนิคการจัดการเรียนการสอน มุ่งมั่นในการพัฒนาทางการศึกษา ดำรงตนเป็นแบบอย่างตามฐานะครู และพ่อที่ดี เข้าใจและเข้าถึงศิษย์ ส่งเสริมศิษย์ตามความถนัดและศักยภาพของตน จนศิษย์ได้ศึกษาต่อ และประสบความสำเร็จในชีวิต และกลับมาพัฒนาบ้านเกิด ไม่ว่าจะมีปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการศึกษา ครูเปลี่ยน อุปรวิวงศ์ ก็ยังคงมุ่งมั่น พัฒนาตนตามหน้าที่ ด้วยใจรักในวิชาชีพครู ส่งผลให้ครูเปลี่ยน ได้เลื่อนตำแหน่ง เป็นครูชำนาญการคนแรกของจังหวัดอำนาจเจริญ และ “ครูดีในดวงใจ ครูคนแรกที่ทนสู้เพื่อศิษย์ ครอบงำชีวิตเรียบง่ายไม่เลิกล้ม สร้างผลงานดีเด่นเป็นยอดครู ศิษย์เชิดชู ครูเปลี่ยน อุปรวิวงศ์”

คำสำคัญ: กระบวนการศึกษาเรื่องเล่า; อัตชีวประวัติ; วิถีและจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the history of Teacher Plian Upariwong who was a teacher with mind and spirit. It was carried out by means of autobiographical studies and narratives from Khru Plian Upariwong's biographies, memorial book articles, in-depth interviews with five people: his daughter, disciple and three people who had

worked with him. Data were collected and verified using a data triangulation method, analyzed by comparing observational data and interviews, comparing what was said publicly with what was said privately, checking the certainty of statements on the same subject at different times, and compared with the opinions of those involved both from documents and in-depth interviews. The results revealed that he is full of spirit in transferring knowledge to students, developing teaching techniques, committing to educational development, being a role model as a teacher and a good father, understands and approaches his disciples, encourages them according to his aptitude and potential until he continues his studies and succeeds in life and returns to develop his hometown. Although there were problems and obstacles in the development of education, he still strived to develop his duties with a passion for the teaching profession, it resulted in him being promoted to the first professional teacher of Amnat Charoen Province, and a good teacher in the hearts of students, as the words "Teacher Plian, The first teacher who endures fighting for his students, lives a simple life, does not look elegant, produces outstanding works as a great teacher, disciple honors Teacher Plian Upariwong".

Keywords: Narrative Approach, Autobiography, ways and spiritual of teacher

บทนำ

“...ผู้ที่เป็นครูอาจารย์นั้น ใช่แต่ว่ามีความรู้ในทางวิชาการ และในทางการสอนเท่านั้นก็หาไม่ จะต้องรู้จักอบรมเด็กทั้งในด้านศีลธรรม จรรยาและวัฒนธรรม รวมทั้งให้มีสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่และฐานะเป็นพลเมืองที่ดีของชาติต่อไปข้างหน้า การให้ความรู้ หรือที่เรียกว่าการสอนนั้นต่างกับการอบรม การสอนคือการให้ความรู้แก่ผู้เรียน ส่วนการอบรมเป็นการฝึกจิตใจของผู้เรียนให้ซึมซาบจนติดเป็นนิสัย ขอให้ท่านทั้งหลายจงอย่าสอนแต่อย่างเดียว ให้อบรมความรู้ดังกล่าวมาแล้วด้วย...”

พระบรมราชาโชวาท พระบาทสมเด็จพระชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตและนักศึกษาวิทยาลัยวิชาการศึกษา ในวันที่ 15 ธันวาคม 2503

“ครู” หมายความว่า บุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพหลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ ในสถานศึกษาปฐมวัย ขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญา ทั้งของรัฐและเอกชน (พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2546)

ยนต์ ชุ่มจิต (2553) ได้กล่าวถึงบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของครูตามคำว่า TEACHERS เอาไว้ดังต่อไปนี้

1. T (teaching) การสอน หมายความว่า ครูมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการสอนศิษย์ เพื่อให้ศิษย์มีความรู้ความสามารถในวิชาการทั้งหลายทั้งปวง ซึ่งถือว่าเป็นงานหลักของผู้เป็นครูสอนทุกคน
2. E (ethics) จริยธรรม หมายความว่า ครูต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการอบรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่นักเรียน ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่หลักอีกประการหนึ่งของความเป็นครู
3. A (academic) วิชาการ หมายความว่า ครูต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อวิชาการทั้งของตนเองและของนักเรียน ซึ่งความจริงแล้วงานของครูต้องเกี่ยวข้องกับวิชาการอยู่ตลอดเวลา เพราะวิชาชีพครูต้องใช้ความรู้เป็นเครื่องมือในการประกอบวิชาชีพ
4. C (cultural heritage) การสืบทอดวัฒนธรรม หมายความว่า ครูต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการสืบทอดวัฒนธรรม การสอนศิลปะวิทยาการต่างๆ ให้กับลูกศิษย์นั้นย่อมถือว่าเป็นการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง
5. H (human relationship) การมีมนุษยสัมพันธ์ หมายความว่า ครูต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ ที่ครูต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์ด้วย เพราะการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและหมู่คณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประโยชน์ต่อโรงเรียน
6. E (evaluation) การประเมินผล หมายความว่า ครูต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการประเมินผลต่อการเรียนของศิษย์ งานของครูในด้านนี้ถือว่ามีความสำคัญมากอีกประการหนึ่ง ทั้งนี้ เพราะการประเมินผลการเรียนการสอนเป็นการวัดความเจริญก้าวหน้าของศิษย์ในด้านต่างๆ
7. R (research) การวิจัย หมายความว่า ครูต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบโดยการต้องพยายามหาความรู้ความจริงเพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอนและแก้ปัญหาเกี่ยวกับตัวนักเรียน
8. S (service) การบริการ หมายความว่า ครูต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการบริการศิษย์และผู้ปกครอง แต่บางครั้งก็มีความจำเป็นที่จะต้องให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่นด้วย แต่โดยธรรมชาติแล้วงานบริการหลักของครูคือบริการให้ความรู้เพื่อสร้างความเจริญงอกงามให้แก่นักเรียน

สำหรับครูนั้น นอกจากให้บริการนักเรียนแล้ว บางครั้งครูยังต้องให้บริการด้านคำปรึกษาหารือในด้านสุขภาพอนามัยแก่ชุมชน รวมทั้งช่วยแก้ปัญหาให้แก่ชุมชนรอบๆ โรงเรียนอีกด้วย

บทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของครูตามหลักพระพุทธศาสนา

พระราชมุนี (ป.อ. ปยุตโต, 2528) ได้กล่าวถึงบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของครูตามหลักพระพุทธศาสนาเอาไว้ว่า บทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของครูตามหลักพระพุทธศาสนาโดยยึดหลักทศ 6 เป็นหลัก ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. หน้าที่ของครูอาจารย์ที่พึงกระทำต่อศิษย์
 - 1.1 ฝึกฝนแนะนำให้เป็นคนดี
 - 1.2 สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง
 - 1.3 สอนศิลปวิทยาให้สิ้นเชิง
 - 1.4 ยกย่องให้ปรากฏในหมู่คณะ
 - 1.5 สร้างเครื่องคุ้มภัยในสารทิศ
2. หน้าที่ของศิษย์พึงปฏิบัติต่อครูอาจารย์
 - 2.1 ลูกขึ้นต้อนรับเมื่อครูอาจารย์เข้ามาหา
 - 2.2 เข้าไปหาเพื่อบำรุง คอยรับใช้ ขอคำปรึกษา ซักถาม รับคำแนะนำ
 - 2.3 ใฝ่ใจเรียน มีใจรักและศรัทธาในการเรียน
 - 2.4 ประนบัติรับใช้ ช่วยบริการ
 - 2.5 เรียนศิลปวิทยาโดยเคารพ

จากความหมายของ คำว่า ครู และบทบาท หน้าที่ ที่พึงกระทำ ยิ่งบ่งบอกถึงความเป็นครู ในตัวครูเปลี่ยน อุปริวงค์

การศึกษาแบบเรื่องเล่า แนว Narrative Approach

การเล่าเรื่องในแนวคิดนี้เป็นแนวคิดหลังยุคความทันสมัยที่นิยม แบบการเล่าเรื่อง (Narrative Research) สำหรับการศึกษาแนวการเล่าเรื่อง (Narrative Study) เป็นการแสวงหาความรู้ผ่านเรื่องเล่า เป็นวิธีการที่บุคคลสามารถจัดระบบประสบการณ์ที่ผ่านมา คือ การจัดระเบียบประสบการณ์ของตนเอง ในรูปแบบของเรื่องเล่าที่มีความหมาย การเล่าเรื่องของ Story จึงเป็นเรื่องราวที่มีการจัดระเบียบ จัดลำดับปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา (นภาพร หะวานนท์, 2555) การเล่าเรื่องจึงเป็นการรวบรวมข้อมูล เพื่อนำไปสู่การค้นหาคำตอบ โดยผ่านการเล่าเรื่อง การศึกษาเมื่อรวบรวมข้อมูลจนเพียงพอแล้วจะเริ่มเรียบเรียงเรื่องเล่าจากประสบการณ์ในสังคมได้ทำความเข้าใจ ดังนั้น การศึกษาเรื่องเล่าก็คือการศึกษาหนทางที่มนุษย์มีประสบการณ์ต่อโลก กล่าวคือ ชีวิตของมนุษย์ล้วนประกอบไปด้วยเรื่องราวมากมาย ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ (กิตติพัฒน์ นนทบุรีมธุล, 2552) คือ 1) มนุษย์จัดระเบียบประสบการณ์ที่เรามีต่อโลกในรูปของการเล่าเรื่อง 2) เรื่องราวที่มีการเล่าสู่กันฟังนั้นขึ้นอยู่กับ

ประสบการณ์ในอดีตและปัจจุบันของแต่ละบุคคล การให้คุณค่าของแต่ละบุคคล บุคคลที่อยู่ในเรื่องราว นั้นผู้ที่ถูกกล่าวถึง ตลอดจนเวลาและสถานที่ที่อยู่ในเรื่องเล่า นั้น และ 3) เรื่องเล่าเป็นเรื่องราวที่บรรจุความ หลากหลายของเสียงที่เล่า (Multivoicedness) หรือเรื่องเล่าสามารถมีความหมายที่หลากหลาย

เรื่องเล่าเป็นวิถีทางในการเก็บข้อมูลที่มีลักษณะเฉพาะ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อทำความเข้าใจประสบการณ์และชีวิตของผู้หญิง และในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ด้วยจึง ควรตระหนักและระมัดระวังต่อความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมที่มีในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ต้อง พึงตระหนักในรูปแบบและกระบวนการในการนำเสนอเรื่องเล่า นั้นการประยุกต์ใช้เรื่องเล่าในฐานะวิธี วิทยาจึงต้องมีการประยุกต์ใช้และศึกษาอย่างเป็นองค์รวมโดยไม่ละทิ้ง เพิกเฉย ต่อรายละเอียดต่างๆที่ ปรากฏในเรื่องเล่า นั้น นอกจากนี้ยังมีประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ คือ ผู้หญิงทุกคนจะต้องเล่าเรื่องของ ตัวเองในภาษาของตน ภาษาเป็นพลังในการจัดระบบเรื่องเล่า และเป็นแม่พิมพ์ของเรื่องเล่า เรื่องเล่ามี ความแตกต่างหลากหลายขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของผู้เล่าแต่ละบุคคลการวิเคราะห์เรื่องเล่าจึงต้อง วิเคราะห์ผ่านโครงสร้างของภาษาที่ใช้รูปแบบในการเล่าเรื่องมิได้เพียงสะท้อนลักษณะเฉพาะของผู้เล่า นั้น โครงสร้างของเรื่องเล่าเองยังสามารถแสดงถึงสถานภาพ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มุมมองต่อ ภาษา ตัวตน และโลกของผู้เล่าเรื่องได้ด้วย Atkinson ได้นิยามการศึกษาประวัติชีวิตหรือเรื่องเล่า ประสบการณ์ชีวิตว่า เป็นเรื่องที่บุคคลเลือกที่จะเล่าเกี่ยวกับชีวิตตนเอง เป็นการบอกเล่าที่สมบูรณ์และ เชื่อสัตย์เท่าที่จะทำได้ การบอกเล่าจะขึ้นอยู่กับความทรงจำและสิ่งที่ผู้เล่าต้องการจะให้ผู้อื่นรู้ โดยมัก เป็นการสัมภาษณ์ที่มีการชี้นำในที่นี้คือผู้วิจัยเพื่อให้เป็นไปตามกรอบของการศึกษา เรื่องของระยะเว ลานั้นสามารถครอบคลุมได้ตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบัน โดยสิ่งที่เล่า นั้นมักรวมเอาเหตุการณ์สำคัญ ประสบการณ์ และความรู้สึกในช่วงชีวิต ร้อยเรียงเข้าด้วยกัน เพื่อผู้เล่าจักเป็นส่วนหนึ่งของ ประวัติศาสตร์สังคม โดยรูปแบบในการนำเสนอประวัติชีวิตนั้นอาจทำได้ในหลายวิธี แต่มีหลักการคือ เป็นการบอกเล่าให้คนอื่นทราบว่าเราเป็นใครและตัวเราเข้าไปเกี่ยวข้องกับอะไร ผ่านสิ่งที่ทำใน ชีวิตประจำวันและในทุกขั้นตอนของชีวิตเป็นอย่างไร มีการแบ่งปันตัวตนของเรากับคนที่มาเกี่ยวข้อง ไม่ ว่าจะเป็นความโดดเดี่ยว สังคม หรือการเล่นในวัยเด็ก พิธีกรรมช่วงเปลี่ยนผ่านของวัยรุ่น การแต่งงาน หรือการเลี้ยงอาลาเกียณอายุ ฯลฯ ดังนั้นความทรงจำ ประสบการณ์ และคุณค่าร่วมต่างๆเหล่านั้น มี ชีวิตชีวาขึ้นมาอีกครั้งผ่านการบอกเล่าสู่ผู้อื่นในเรื่องเกี่ยวกับตนเอง หรือเป็นการนำสิ่งเหล่านั้นเก็บไว้ใน รูปแบบที่ยืนนานกว่าตัวเราเอง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาอัตชีวประวัติของครูเปลี่ยน อุปริวงศ์ ครูคนแรก ครูดีในดวงใจของชาวจังหวัด อำนาจเจริญ ด้วยวิธีการศึกษาเรื่องเล่า

ขอบเขตของของการวิจัย

ใช้แหล่งข้อมูล ด้านเนื้อหา คือ อัตชีวประวัติของครูเปลี่ยน อุปริวงศ์ ด้วยการศึกษเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์บุคคลที่ใกล้ชิด จำนวน 5 คน ได้แก่ บุตรสาว ลูกศิษย์ครูเปลี่ยน ที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดอำนาจเจริญ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีวิทยาการศึกษา ประวัติชีวิตและเรื่องเล่าของครูเปลี่ยน อุปริวงศ์ โดยการสัมภาษณ์โดยมีเครื่องมือในการวิจัยดังนี้

1. เครื่องมือที่เป็นตัวผู้วิจัยเอง ด้วยผู้วิจัย ได้ทำงานร่วมกับ บุตรสาวและลูกศิษย์ของครูเปลี่ยน อุปริวงศ์ มาเป็นเวลา 10 ปี แล้ว จึงมีความคุ้นเคยและมีสัมพันธ์ที่ดี บอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ และขออนุญาตบันทึกข้อมูลเสียงจากการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งในขณะสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมต่างๆ เช่น สีหน้า ท่าทาง น้ำเสียง และความรู้สึกของผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล
2. แนวคำถามในการสัมภาษณ์ เป็นคำถามแบบไม่มีโครงสร้าง ลักษณะคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์อันประกอบด้วย ชื่อ นามสกุล (ถ้าผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่ขัดข้อง) พร้อมทั้งป้อนคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิต เรื่องเล่าชีวิตความสำเร็จ
3. เครื่องบันทึกเสียง และสมุดบันทึกข้อมูลการศึกษาเอกสาร

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ การนำเรื่องเล่ามาวิเคราะห์ (Analysis of Narrative) เรียกการวิเคราะห์แบบนี้ว่าการวิเคราะห์เพื่อสร้างต้นแบบ (Paradigmatic Analysis) เป็นการสร้างข้อเสนองเชิงทฤษฎีจากข้อมูล โดยอาศัยความไวเชิงทฤษฎี การตีความ และการให้ความหมายกับข้อมูล โดยการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการสังเกต การสัมภาษณ์ และการถอดเทปคำสัมภาษณ์เรื่องเล่าจากตัวบท

ผลการวิจัย

ในวันที่ฉันได้รับคำสั่งแต่งตั้ง ให้มาปฏิบัติหน้าที่ ที่โรงเรียนอำนาจเจริญ ฉันขับรถจอดที่โรงจอดรถ และเดินตรงไปยังอาคารเรียนหลังที่ 1 เพื่อไปรายงานตัว ฉันเงยหน้ามองเห็น รูปปั้น สีเหลืองทองอร่าม จึงหยุดแหวะและเดินเข้าไปทำความเคารพ และพบกับข้อความ “ ครูดีในดวงใจ ครูคนแรกที่ทนสู้ อยู่เพื่อศิษย์ ครองชีวิตเรียบง่ายไม่เลิศจุฬาร สร้างผลงานดีเด่นเป็นยอดครู ศิษย์เชิดชู ครูเปลี่ยน อุปริวงศ์ ” ฉันอ่านข้อความที่ฐานรูปปั้น แล้วเกิดความรู้สึก ที่หลากหลายระคนกันและบอกกับตัวเอง “ นี่

เป็นวันแรกที่ผมจะได้เป็นครู” ณ โรงเรียนอำนาจเจริญ ครูเปลี่ยนจึงเป็นจุดเริ่มต้นของผม ในค้นหาคำตอบของคำว่า “ครู”

โรงเรียนอำนาจเจริญ ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2494 ตามหนังสือของจังหวัดที่ 5858/2494 เปิดทำการสอนระดับ ม. 1 จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียน 40 คน เปิดทำการสอนที่โรงเรียนบึงชาวยุวิทยา ปัจจุบันคือ โรงเรียนอนุบาลอำนาจเจริญ อำเภอเมืองจังหวัดอำนาจเจริญ มีครูทำการสอนเพียงคนเดียว คือ นายเปลี่ยน อุปวิวงศ์ จากที่ผมได้อ่านประวัติของโรงเรียนได้พบกับ ข้อความข้างต้น ท่านเป็นครูคนแรกและครูเดียวของโรงเรียน หลังจากนั้น อีก 4 ปีต่อมา พ.ศ. 2495 โรงเรียนอำนาจเจริญ ได้ย้ายจากโรงเรียนบึงชาวยุวิทยาไปทำการสอนที่วัดสำราญนิเวศ อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ และในปี พ.ศ. 2497 ได้ย้ายกลับไปทำการสอนที่โรงเรียนบึงชาวยุวิทยาตามเดิม ปี พ.ศ. 2500 ได้ย้ายจากโรงเรียนบึงชาวยุวิทยาไปเปิดทำการสอนที่โรงเรียนอำนาจเจริญ ซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงเรียนอำนาจเจริญในปัจจุบัน โรงเรียนอำนาจเจริญ มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 67 ไร่ 1 งาน 63 ตารางวา ตั้งอยู่ เลขที่ 227 ถนนขยางกูร หมู่ที่ 13 ต.บึง อ.เมือง จ. อำนาจเจริญ 37000

ครูสุลิมาศ อุปวิวงศ์ ได้เล่าให้ฟังถึง ความลำบากของครู 1 คนที่ต้องทำทุกหน้าที่ของโรงเรียน เริ่มต้นจาก ครูเปลี่ยน ตั้งแต่เข้าทำกิจวัตรส่วนตัว เรียบร้อยแล้วจะจับจักรยานคู่กายปั่นไปโรงเรียน ด้วยท่าทางที่กระฉับกระเฉง ในความลำบากที่ลูกคิด กลับเป็นความกระตือรือร้นที่พ่อได้ลงมือในฐานะครู แต่นั่นก็ไม่ได้ทำให้หน้าที่ของพ่อบกพร่องแต่อย่างใด คุณพ่อชอบทานอาหารท้องถิ่นอีสานบ้านเรา และชอบลงมือประกอบอาหารให้ลูกๆ รับประทานร่วมกัน ระหว่างนั้นคุณพ่อก็จะมี นิทาน คำสอน ที่นำมาเล่าให้ลูกๆ ได้ซึมซับใน ทุก ๆ มื้อ และสิ่งที่พ่อเป็นนั่นเป็นอีกหนึ่งเหตุผล ที่ดิฉันมาเป็นครูเหมือนพ่อ

ครูเปลี่ยน ผู้ชายตัวเล็กรูปร่างสันทนต์ ด้วยความรักและศรัทธาในอาชีพครูมาตั้งแต่ยังเล็ก หลังจากจบการศึกษาชั้น ม. 5 จึงเข้าบรรจุเป็นครูประจำบาลครั้งแรกในชีวิต ที่โรงเรียนวัดบ้านนาเรือง เมื่อปีพุทธ ศักราช 2486 ได้รับค่าตอบแทนแม้น้อย เป็นเงินเดือน 16 บาท ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเป็นครูผู้มีอุดมการณ์ ครูเปลี่ยนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้อยู่เสมอ จึงได้ศึกษาด้วยตนเอง จนกระทั่งสอบเทียบได้วุฒิครู พ.ป. และ พ.ม. ในช่วงปีพุทธศักราช 2489-2498 และไม่หยุดที่จะพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ต่อมาเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีจนกระทั่งจบ ครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกวิทยาศาสตร์ทั่วไป จากวิทยาลัยครูอุบลราชธานี และได้ทำผลงานทางวิชาการ เป็นตำแหน่งอาจารย์ 3 ระดับ 8 คนแรกของจังหวัดอำนาจเจริญ เมื่อปี พ.ศ. 2529 เส้นทางเส้นทางนี้ไม่ได้โรยด้วยกลีบกุหลาบ ครูเปลี่ยนจึงเป็นสัญลักษณ์ของคำว่า พากเพียร ขยัน อดทน ใฝ่เรียนรู้ ได้อย่างไม่มีข้อกังขา

นอกจากความเป็นนักวิชาการ ที่ครูพืงมีนั้น จิตและวิญญาณของความเป็นครู ที่เปี่ยมล้นในตัวครูเปลี่ยน ส่งถึง ลูกศิษย์ได้อย่างเป็นธรรมชาติ พกฤษ์ กองเพียรได้เล่าว่า ครูเปลี่ยนพิสูจน์ให้เราเห็นว่ารูปร่างไม่จำเป็นต้องใหญ่โต หน้าตาไม่จำเป็นต้องหล่อเหลา ปริญญาบัตรไม่ใช่สิ่งสำคัญที่สุดในการ

เป็น “ผู้รู้” ความรู้อาจเรียนได้เสมอ หัวใจที่แข็งแกร่ง ความพยายาม ความอดทน ความมีน้ำใจ ความจริงใจ ความสม่ำเสมอต่างหากที่จะพาเราไปสู่ความสำเร็จในการดำรงชีวิต พาเราไปสู่ความสุขและจุดหมายปลายทาง “อย่างน้อยคนที่เขายกมือไหว้เรา เขาไหว้เราด้วย ความเคารพ เหมือนกับคนที่เขาไหว้พระ เขาไม่ได้ไหว้ผ้า เหลืองท่วมตอไม้ หากแต่เขาไหว้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า....” ความเป็นครูด้วยจิตวิญญาณของครูเปลี่ยน ได้รับการยอมรับว่าเป็นครูที่ไม่ใช่แค่ครูด้วยตำแหน่ง ในระหว่างปี พ.ศ.2514-2515 ทางราชการได้ให้ไปราชการในตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนเลิงนกทา ซึ่งก่อตั้งใหม่แม้อยู่ที่นี้เพียง 2 ปี แต่กลับได้รับความรัก ความศรัทธาจากลูกศิษย์และชาวอำเภอละเลิงนกทา ด้วยบุคลิกที่เป็นคนขยัน ตั้งใจในการเตรียมสอนปรารถนาให้ศิษย์ทุกคนเป็นคนดีและรักการศึกษา จนกระทั่งได้รับฉายาว่า บุรุษเหล็กแห่งเลิงนกทา ต่อมา ปี พ.ศ. 2516 ได้มีการก่อตั้งโรงเรียนอานาจเจริญ ทางราชการจึงให้ท่านมาราชการในตำแหน่งครูใหญ่ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2529 ได้โอนเข้าสังกัดกรมสามัญศึกษา แต่ท่านยังทำหน้าที่เป็นครูสอนในชั้นเรียนดังเดิม

นิวัติ กองเพียร เล่าถึงความทรงจำด้วยใบหน้าที่ยิ้มสุข ภาพของครูเปลี่ยนในหัวใจผมคือผู้ชายร่างสันทัด จักรยานหลังโกงไปตามถนนสายต่าง ๆ ของอำเภอ สอนหนังสือและเอาจริงเอาจัง มีอะไรใหม่ใหม่มาให้นักเรียนท่องเพื่อทำความเข้าใจเป็นกวีนิพนธ์ โดยเฉพาะกลอนแปดแบบสุนทรภู่ที่ครูเปลี่ยนเขียนให้เราจำเรื่องสูตรต่างๆในวิชา พืชคณิต เรขาคณิต และวิชาวิทยาศาสตร์ ผมจำกลอนของครูเปลี่ยนได้หมดทุกชิ้นในสมัยที่เรียน แต่ไม่เข้าใจและทำไม่ได้ คือจำได้อย่างเดียว แต่ถึงวันนี้ก็ลืมหมด ในวิชาวิทยาศาสตร์ผมจำได้เพียงสองวรรคที่ว่า

H_2O ไฮโดรโมโนออกไซด์ ไดแก่น้ำ
สร้างดีกรรม CAO คือขุนชาว

ในวิชาคณิตศาสตร์ ครูเปลี่ยนเขียนเป็นคำสัมผัสไว้เป็นสูตรว่า “หน้ากำลังสองบวกหลังกำลังสอง เท่ากับหน้ากำลังสองบวกสองหน้าหลัง บวกหลังกำลังสอง” อ่านแล้วจำได้ขึ้นใจ ทำให้เมื่อรำลึกถึงความแรงแห่งตัวเองที่ไร ทำให้ผมมุ่งมั่นทำความดีและขยันขันแข็ง นึกถึงครูเปลี่ยนทุกครั้งที่ได้ทำความดีแก่สังคม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการต่อต้านเผด็จการ เรียกร้องประชาธิปไตย อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือแม้แต่เขียนหนังสือ ครูเปลี่ยนผู้มีฉายาว่า “นักปั่นจักรยานตลอดชีพ” “บุรุษเหล็กแห่งเลิงนกทา” และ “ครูดีในดวงใจ” ด้วยคำที่กล่าวถึง ครูเปลี่ยน

บทสรุปวิถีครูผู้ให้สู่การเปลี่ยนแปลงชีวิตศิษย์ของครูเปลี่ยน

1. การเป็นแบบอย่างที่ดี ในเรื่องความใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นตั้งใจ อดทนในการสั่งสอนศิษย์
2. การเป็นผู้ให้ ให้ความรู้ ให้โอกาส และให้อภัยศิษย์เสมอ
3. การเป็นผู้ที่มีความเป็นกัลยาณมิตร แสดงออกต่อผู้คนและลูกศิษย์ด้วยความเป็นมิตร
4. การดำรงตนอยู่ในวิถีพอเพียง เป็นผู้ยึดมั่นในหลักคำสอนทางศาสนา
5. การเป็นผู้ที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีความรักและเมตตาต่อศิษย์อย่างเสมอภาคกัน

คุณค่าและความดีงามของครูเปลี่ยน ได้สร้างแรงบันดาลใจให้แก่ลูกศิษย์จากรุ่นสู่รุ่น ก่อให้เกิดการซึมซับความเป็นแบบอย่างที่ดี นำมาใช้ในการดำรงชีวิต จนประสบผลสำเร็จในหน้าที่การงานและการใช้ชีวิต ภาพของครูร่างเล็กคนหนึ่ง ที่สร้างพลังอันยิ่งใหญ่ให้ใครต่อใครหลายคน สำหรับผู้เขียนเอง ครูเปลี่ยน เป็นผู้ที่ทำให้ความหมายของคำว่า “ครู” ได้ชัดเจนที่สุด เปรียบดัง “พจนานุกรมคำว่าครู” ที่มีชีวิต จากวันนั้นถึงวันนี้ วันที่ผู้เขียนได้ค้นหาคำตอบ คำว่า ครู ได้ประจักษ์ชัดและประทับใจแล้วว่า หมายความว่า ครูที่กำลังเพียรทำอยู่นี้ คือการเป็นผู้ให้ เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้อยู่เคียงข้างศิษย์ ไม่ใช่แค่เพียงคำพูดที่คอยพร่ำสอนเท่านั้น แต่คือจิตและวิญญาณของความเป็นผู้ให้ การลงมือทำ ความจริงใจ ที่มุ่งหวังให้ศิษย์เป็นคนดี คนเก่ง และค้นพบตนเอง

“นักเรียนไม่ใช่ภาระหน้าที่ แต่เป็นพลังที่ขับเคลื่อนจิตวิญญาณของครู” เป็นถ้อยคำของครูเปลี่ยน จะก้องอยู่ในหัวใจของผู้เขียนทุกครั้งตลอดชีวิตที่เหลืออยู่ของผู้เขียน....

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพัฒน์ นนทปัทมะดูล. (2552). *ทักษะการบำบัดแนวเรื่องเล่าและทักษะการวิจัยแนวเรื่องเล่า: ทักษะสองด้านในเนื้อเดียวกัน*. กรุงเทพฯ: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นภาพรณ หะวานนท์. (2555). *วิธีการศึกษาเรื่องเล่า: จุดเปลี่ยนของการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์*. *วารสารสังคมกลุ่มแม่น้ำโขง*, 5(2), 1-22.
- พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120 ตอนที่ 52ก, 2.
- พระราชวรมนี (ป.อ. ปยุตโต). (2528). *ปรัชญาการศึกษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศาสนา.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2553). *ความเป็นครู*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- Atkinson Paul and Delamont Sara (ed.). (2006). *Narrative Methods Volume 1-4*. London: SAGE Publications Ltd.